

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

School-to-Work Transition for Higher education students with disabilities
in Serbia, Bosnia & Herzegovina and Montenegro

School-to-Work Transition for Higher education students with disabilities in Serbia, Bosnia & Herzegovina and Montenegro

Document type:	Dissemination activity report
Type of activity:	Workshop
Date of Meeting:	22 nd November, 2016
Location:	Faculty of Philology, Nikšić, University of Montenegro (MNE)
Organizers:	Association of Youth with Disabilities of Montenegro (AYDM) and Maritime Faculty of University of Montenegro (UoM)
Facilitators:	Marina Vujačić, Executive Director of AYDM and Doc. Dr. Tatijana Dlabač (UoM)

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Participants

Teaching and administrative staff from UoM: Maritime Faculty, Career center UoM, Faculty of Philology, Faculty of Sport and Physical Education, Faculty of Medicine, Faculty of Law, Faculty of Tourism and Hotel Management (22 participants)

Agenda

11:00 - 11:20	Opening session	Prof. Dr. Sonja Nenezić, Faculty of Philology Nikšić Marina Vujačić, Executive Director, AYDM Doc. Dr. Tatijana Dlabač, Maritime Faculty Kotor
	Project presentation	MSc Maja Škurić
11:20 – 12:15	Film: Moving boundaries	Group discussion
12:15 - 12:30	The legal regulation and practice - Rights and responsibilities of students with disabilities	Marina Vujačić
12:30 - 13:00	Coffee break	
13:00- 13:30	The role of teachers in the creation of equal opportunities for students with disabilities	Marina Vujačić Doc. Dr. Tatijana Dlabač
13:30- 14:00	Individualized approach in working with students	Marina Vujačić
14:00-15:00	Lunch break	
15:00	The final module	Marina Vujačić Doc. Dr. Tatijana Dlabač

Introduction

Objectives of the dissemination activities and discussed issues:

- Informing the academic staff about the project objectives, outcomes and results after the first year of the project life;
- Introducing with legal regulations and obligations of the academic staff in working with students with disabilities. Encouraging students to give their inputs and thoughts about the project and take part in future steps;

- Individualized approach of the academic staff to students with disabilities – guidelines and proposals;
- The importance of education in acquiring knowledge of the work process.

Dissemination activity objective – workshop with teaching and administrative staff from UoM, which was realized on Tuesday, November 22nd 2016, was to provide closer guidance to the teaching and administrative staff of the University in working process with students with disabilities, and to identify priority areas of action to improve the position of students with disabilities and support that they need in the transitional period from education to employment.

Short description of activities

This workshop were attended by 22 participants from six organizational units of University of Montenegro and Career center also from UoM.

The workshop began with the speeches for national and local media presenting the main aim of the activities inside the project as well as the achieved results during the first project year. After the introduction presentations of project team members, the participants took the opportunity to present themselves and they explained the experiences in the work with students with disabilities.

The participants from Faculty of Sport and Physical Education presented a new subject at their study program entitled *Adapted physical activity* that is related to the students with disabilities and Paralympic sports.

After the short discussion, the film done by AYDM under the title *Moving the boundaries* is shown with the emphasis on the life and education of three students with disabilities from Montenegro, after that the participants had the opportunity to meet the conditions of their studying and the support that they are needing during the process of education.

The participants were talking about the complementary spheres of life of individuals with disabilities that has the big influence on the educational process, such as the process of education, socialization, support services and the quality of medical-technical apparatus that have the effect on the attending lectures and complete educational process.

The academic staff obtained the directions in the individualized approach to the students with disabilities.

At the end, the workshop is estimated as a very useful and the proposal for new activities has been presented.

Next activity

Next dissemination activity will be the workshop with employers (the date will be discussed with MNE partners).

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

School-to-Work Transition for Higher education students with disabilities
in Serbia, Bosnia & Herzegovina and Montenegro

Media coverage:

Portal Onogošt:

<http://onogost.me/drustvo/filosofski-fakultet-zaposleni-da-pomognu-osobama-sa-invaliditetom-u-pronalazenju-posla7>

Portal RTCG

<http://rtcg.me/vijesti/drustvo/148229/poboljsati-uslove-studiranja-za-osi.html>

Portal "Vijesti":

<http://www.vijesti.me/vijesti/poboljsati-uslove-studiranja-za-mlade-sa-invaliditetom-912947>

Portal CDM

<http://www.cdm.me/drustvo/crna-gora/poboljsati-uslove-studiranja-za-mlade-sa-invaliditetom>

Prva TV:

<https://www.youtube.com/watch?v=m92bSjSYFN8&feature=youtu.be>

Newspaper:s

"Dnevne novine"

Radionica za nastavno i administrativno osoblje Filozofskog fakulteta

NRKSIC RADIONICA UDRUŽENJA MLADIH SA HENDIKEPOM

Fakulteti da budu još pristupačniji

Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore i Univerzitet Crne Gore organizovali su juče radionicu za nastavno i administrativno osoblje Filozofskog fakulteta. Jedan od glavnih ciljeva radionice jeste rad sa nastavnim osobljem u smislu pružanja informacija na koji se način najadekvatnije može raditi sa studentima sa invaliditetom.

Radionica je održana u sklopu projekta koji se bazira na povezivanju i podršci koja treba da se pruži studentima sa invaliditetom u procesu obrazovanja ka prelasku na tržište rada i u tom smislu su uključeni i partneri koji su nadležni za te oblasti. Prema riječima izvršne direktorice Udruženja mladih sa hendikepom **Mariše Vujačić**, protekle godine održali su radionice sa poslodavcima.

"Namjeravamo i u narednom periodu da ih organizujemo, jer je to vrlo važna karika. Vrlo je nizak nivo inicijative između poslodavaca i osoba sa invaliditetom, moglo bi se reći i sa druge strane", istakla je Vujačić. Jedna od jučerašnje radionice jeste pristupačnost osoba sa invaliditetom na fakultetu u Nikšiću.

Ona je objasnila da ove godine ima ukupno 95 studenata sa invaliditetom, a na Filozofskom i Filološkom fakultetu oko 20.

Međutim, ono što je zaista problem, generalno kada je u pitanju ovaj fakultet, ali i većina fakulteta na Univerzitetu Crne Gore je nepristupačnost i nedostatak literature za studente sa oštećenjem vida. "Nađam se da će u narednom periodu, jer je fakultet planirao projekat i raspisivani su tenderi za ugradnju lifta, to zaista biti realizovano", poručila je Vujačić. JL.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

School-to-Work Transition for Higher education students with disabilities
in Serbia, Bosnia & Herzegovina and Montenegro

"Dan"

НА ФИЛОЗОФСКОМ ФАКУЛТЕТУ ОДРЖАНА РАДИОНИЦА ЗА НАСТАВНО И АДМИНИСТРАТИВНО ОСОБЉЕ

Студентима са инвалидитетом обезбиједити услове

НИКШИЋ - У организацији Поморског факултета Котор, Универзитета Црне Горе и Удружења младих са хендикепом Црне Горе, а у склопу пројекта „Транзиција студената са инвалидитетом од образовања ка запошљавању у Србији, Босни и Херцеговини и Црној Гори“ јуче је на Филозофском факултету у Никшићу одржана радионица са наставним и административним особљем. Ова активност има за циљ да пружи ближе смернице наставном и административном особљу у раду са студентима са инвалидитетом, да пре-

пома приоритетна поља дјеловања у циљу унапређења положаја студената са инвалидитетом и подршке коју им треба пружити у прелазном периоду од образовања ка запошљавању. Поменути пројекат финансира Европска комисија кроз „Ерасмус + програм“, а спроводе га 22 партнера из Грчке, Србије, Босне и Херцеговине, Црне Горе, Словеније и Пољске, на челу с Универзитетом Македонија у Солузу, који је носилац пројекта.

Према ријечима Марине Вујаčić, извршне директорке Удружења мла-

дих са хендикепом Црне Горе, читав пројекат се односи на посезивање и подршку која треба да се пружи студентима са инвалидитетом у процесу образовања и у прелазку на тражиште рада.

„У том смислу су и укључени партнери који су надлежни за те области – универзитети и јединице које се баве запошљавањем, односно завод за запошљавање и предузећа из поменутих земаља која такође дјелују у овој области. Циљ данашње радионице је промоција пројекта кроз конкретан рад са наставним и административним особљем у смислу пружања информација на начин који је најадекватнији у раду студената са инвалидитетом имајући у обзир законску регулативу и оно што су обавезе наставног и административног особља, а с друге стране имајући у виду и то шта су обавезе студената, казала је Вујаčićева, нагласивши да су у пројекат укључени Поморски факултет и Универзитет Др Драгиша Васић у Никшићу.

Она је истакла да да у су прошле године организовали радионицу са послодавцима и да намеравају ускоро да организују још једну сличнег типа.

Вујаčićева појашњава да ће у циљу

што боље информисаности и повезаности студената са инвалидитетом и послодавца бити израђен веб портал који ће омогућити бољу повезаност, али и информисаност послодавца о могућностима и способностима особа са инвалидитетом. Она је истакла да на факултетима у Црној Гори студира 95 особа са инвалидитетом, од чега је на Филозофском и Филозофском фа-

култету 20 студената.

„Ово што је генерално проблем јесте неприступачност и недостатак литературе конкретно за особе са оштећеним видом. Надам се да ће у наредном периоду, јер знам да је овај факултет и планирао пројекат и да су расписивани тендери за изградњу лифта то питање бити приоритетно рјешавано, казала је Вујаčićева.

ЛН

Са радионице

Труде се, али треба још

Доц. др **Соња Ненеzić**, продекан за наставу на Филозофском факултету, нагласила је да Универзитет Црне Горе континуирано ради на побољшању услова студирања за студенте са инвалидитетом.

„Познато је да је то врло сложен процес који захтијева стрпљене, вријеме и систематичан рад, али и укључивање неких других друштвених чинилаца, а нарочито и финансијску потпору. С обзиром на све то, а захваљујући прије свега законској регулативи, данас имамо донекле побољшане услове и бољи положај студената са инвалидитетом. Наравно, то није ни приближно ономе како би то требало да изгледа. Постоје многи услови које треба испунити и Универзитет се труди да то учини. Један од њих је и омогућавање бесплатног студирања студентима са инвалидитетом. Филозофски факултет, као једна од организационих јединица, такође се труди да се укључи у тај процес, казала је Ненеzić, нагласивши да се спремају за побољшање услова у смислу изградње лифта, како би просторије на спрату биле доступне студентима са инвалидитетом.

"Pobjeda"

Prilagoditi nastavu studentima s invaliditetom

Ukloniti barijere

НИКШИЋ - Удружење младих са хендикепом и Поморски факултет државног универзитета из Котора јуче су на Филозофском факултету у Никшићу организовали радионицу са наставним и административним особљем високошколских установа, како би представили начин рада са студентима са инвалидитетом како би се унаприједио њихов положај.

Извршна директорка Удружења младих са хендикепом Марина Вујаčić казала је да је ово прилика да се наставници и административно особље на високошколским установама упознају како се најадекватније може радити са студентима који имају инвалидитет, узимајући у обзир законске регулативе.

„Имали смо прошле године радионице са послодавцима, намеравамо, наравно, и у наредном периоду да их организујемо, јер је то врло важна карика. Врло је низак ниво иницијативе од послодавца

prema osobama sa invaliditetom. Mada bi se moglo reći i sa jedne i sa druge strane - kazala je Vujačić.

Na radionici se govorilo i o pristupačnosti fakulteta osobama sa invaliditetom i uklanjanju ostalih barijera.

„Ove godine ima ukupno 95 studenata s invaliditetom, a na Filozofskom i Filološkom fakultetu u Nikšiću ih je 20-ak. Problem je ne samo na nikšićkim fakultetima, već i ostalim visokoškolskim ustanovama ne samo pristupačnost, već i nedostatak literature za one koji imaju oštećen vid - istakla je Vujačić.

Ona je iskazala uvjerenje da će uskoro u Nikšiću biti izgrađen lift, jer su već raspisivani tenderi i planiran je taj projekat.

Prodekanica za nastavu na Filološkom fakultetu doc. dr Sonja Nenezić istakla je da UCG kontinuirano radi na poboljšanju uslova studiranja studentima s invaliditetom, težeći da im obezbijedi iste uslove studiranja kao i za ostale visokoškolce.

Ra.P.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

*School-to-Work Transition for Higher education students with disabilities
in Serbia, Bosnia & Herzegovina and Montenegro*

”Vijesti”

Photographs:

